

Voordelen aan gesyndiceerden: (on)geoorloofd en (on)gewenst?

Isabelle Van Hiel
Assistent Vakgroep Sociaal Recht UGent

Het lijkt paradoxaal, maar in België ondersteunen de werkgevers het lidmaatschap van de vakbonden. Zowel in de private sector als in de publieke sector komen “voordelen aan gesyndiceerden” voor. Ze worden gefinancierd door de werkgevers, maar om te voorkomen dat deze weten wie lid van welke vakbond is, door de vakbonden of de fondsen voor bestaanszekerheid uitbetaald. De voordelen nemen meestal de vorm aan van een “syndicale premie” die de werknemers een deel van de kosten van hun vakbondslidmaatschap vergoedt. Sommige werkgevers of sectoren kennen (of kenden¹) grotere voordelen toe. Ontstaan in de jaren 1960 van de vorige eeuw, hebben ze tot doel de gesyndiceerden te belonen voor hun engagement en “freerider”-gedrag te ontmoedigen. De CAO-wet zorgt er immers voor dat niet-gesyndiceerde werknemers meegenieten van de loon- en arbeidsvoorwaarden verworven door de werknemersorganisatie, terwijl alleen gesyndiceerde werknemers bijdragen aan de werking ervan.

In de jaren 60 werd al druk bediscussieerd of het toekennen van voordelen aan gesyndiceerde werknemers een inbreuk zou kunnen uitmaken op de negatieve vrijheid van vereniging van werknemers die zich niet wensen te syndiceren, omdat de toekenning ervan de vrije keuze van een werknemer om zich al dan niet bij een vakbond aan te sluiten, zou kunnen beïnvloeden². Toch waren het vooral werknemersorganisaties die in de jaren 1970-80 de voordelen contesteerden die werden toegekend aan leden van andere werknemersorganisaties, met uitsluiting van hun eigen leden. In jaren 1970 leidde een procedure van een ACLVB-lid tot een arrest van het Hof van Cassatie³. Begin jaren 1980 oordeelde ook het IAO Comité voor vrijheid van vereniging over de syndicale premies bij de overheid, na een klacht van de Nationale Unie der Onafhankelijke Syndicaten⁴. Midden jaren 1980 werd de klacht herhaald⁵.

Vandaag is de problematiek opnieuw actueel, na de opname van het criterium “syndicale overtuiging” in de antidiscriminatiewet en de steeds rigider wordende rechtspraak van het EHRM in verband met de negatieve vrijheid van vereniging. De presentatie zal de omvang van het “probleem” behandelen, de Belgische situatie vergelijken met de buitenlandse en ingaan op de vraag naar de geoorloofdheid.

¹ Zie M. RIGAUX, “A propos de la légalité des avantages réservées aux membres de certains syndicats”, *RCJB* 1983, 342-345.

² Zie bv. H. LENAERTS, “Maakt het toekennen van voordelen aan georganiseerde werknemers inbreuk op de verenigingsvrijheid en het gelijkheidsbeginsel?”, *Arbbl.* 1963, 593-605 en J. AERTS, “Het voorbehouden van voordelen aan gesyndiceerde werknemers. Onderzoek naar de wettelijkheid”, *TSR* 1968, 289-300.

³ Cass. 27 april 1981, *RCJB* 1983, 333-338, met noot M. RIGAUX, “A propos de la légalité des avantages réservées aux membres de certains syndicats”, *RCJB* 1983, 339-357.

⁴ Committee on Freedom of Association in zaak nr. 981, *Cartel of Independent Trade Unions of Belgium*, Rapport nr. 208, Vol. LXIV, 1981, Series B, No. 2.

⁵ Committee on Freedom of Association in zaak nr. 1250, *The National Federation of Independent Trade Unions*. Rapport nr. 251, Vol. LXX, 1987, Series B, No. 2.